

The background features several overlapping, angular geometric shapes in vibrant colors: red, blue, yellow, and orange. These shapes are set against a light blue sky-like background. The overall composition is dynamic and modern.

Betekenis en interpretatie

Inleiding

- “de betekenis van een tekst [wordt] bepaald door de vraag die interpreten eraan stellen” (p. 263)
- => onderzoeksvraag/perspectief kleurt de betekenis van een tekst

Inleiding

- “Je kunt niet zeggen welke betekenis de juiste is, hoewel je wél kunt beoordelen welke interpretatie met welke argumenten binnen een specifiek kader het meest overtuigt.” (p. 264)

Inleiding

1. Traditionele hermeneutiek
2. Dialogische hermeneutiek
3. Deconstructie

Traditionele hermeneutiek

- **Hermeneutiek** = de systematische reflectie over alle met de tekstinterpretatie samenhangende problemen

Traditionele hermeneutiek

- **Hermeneutiek** = de systematische reflectie over alle met de tekstinterpretatie samenhangende problemen

Traditionele hermeneutiek

- **Vaste betekeniskern**
- Betekeniskern vs. duidingen
- Auteursintentie (bewust + onbewust) => gedachtehorizon (“het geheel van bewuste en onbewuste motivaties, gedachten en ideeën van een auteur die mede bepaald zijn door de sociaal-culturele en historische context” (p.266))

Traditionele hermeneutiek

- **Vaste betekeniskern**
- Betekeniskern vs. duidingen
- Gedachtehorizon ~ filologie

Traditionele hermeneutiek

1. Close reading
2. Tekst & context (cf. E.D. Hirsch)

Traditionele hermeneutiek

Samenvatting p. 270!

Traditionele hermeneutiek

- “Binnen de hermeneutiek bestaat de opvatting dat de interpretatie van een cultuurverschijnsel bijdraagt tot de interpretatie van de cultuur waartoe dat verschijnsel behoort en omgekeerd. Toegepast op teksten betekent dit dat de interpretatie van een deel van de tekst bijdraagt tot de verklaring van de gehele tekst en de interpretatie van de gehele tekst inzicht geeft in de betekenis van de delen ervan. Deze wisselwerking tussen deel en geheel in de interpretatie wordt in de hermeneutiek de ‘hermeneutische cirkel’ genoemd. Deze hermeneutische cirkel werd sinds de 19e eeuw (Dilthey, Spitzer) inherent geacht aan de Verstehensoperatie en niet gezien als een vicieuze cirkel, maar als typerend voor, en de enige manier waarop kennis omtrent cultuurverschijnselen te verwerven valt. In de laatste decennia is erop gewezen dat de hermeneutische cirkel tot subjectiviteit leidt en dus als onwetenschappelijk gezien moet worden.” (dbnl)

Kritiek: traditionele hermeneutiek

- Betekeniskern?
- Betekenis bepaald door je positie en perspectief als interpreet
- Interne contradicties weggeredeneerd

Dialogische hermeneutiek

- “Wanneer je uitgaat van zo’n overvloed van betekenis – dat wil zeggen: van een oneindig aantal betekenissen dat een tekst kan worden toegekend binnen verschillende vraagstellingen, contexten of periodes – ga je niet meer uit van de tekst en zijn betekenis als een vast gegeven. De tekst wordt nu een beweeglijk geheel dat verschillende gezichten kan tonen aan verschillende interpreten. In de praktijk betekent dit dat je niet meer gaat zoeken naar een waarheid achter de tekst, maar dat je uitgangspunt is dat de mogelijke betekenissen van een tekst tot stand komen in een dialoog tussen tekst en interpreet: de betekenis heeft een dialogisch aspect.” (p. 272)

Dialogische hermeneutiek

- Afstand lezer – auteursintentie kan niet helemaal overbrugd worden
- Cultuurhistorische codes, tradities en conventies bepalen onze blik (cf. Gadamer, “horizon”, “vooroordelen”)

Dialogische hermeneutiek

- “Deze cultuurhistorische bepaaldheid van betekenis heeft tot gevolg dat elke tijd en cultuur – ingekaderd in de eigen horizon – literaire teksten weervoor zichzelf zal ontdekken en herinterpreteren. Door andere vragen aan een tekst te stellen, treden andere aspecten en betekenissen van die tekst op de voorgrond. Elke tijd (en cultuur) kent een andere horizon, elke horizon een andere vraag, en elke vraag aan een tekst resulteert in een andere betekenis van die tekst. Dit maakt het verschil tussen *meaning* en *significance* betekenisloos: elke zogeheten betekenis-kern is altijd al een duiding. (p. 273)

Dialogische hermeneutiek

- Voorbeeld: *Max Havelaar* (p. 273)

Dialogische hermeneutiek

- *Wirkungsgeschichte* (p. 274)

Dialogische hermeneutiek

- De tekst heeft ook een horizon
- (vs. deconstructie)
- => interpreteren niet helemaal vrij
- Maar: je kan je eigen horizon niet ontstijgen, alleen *verschuiven*

Dialogische hermeneutiek

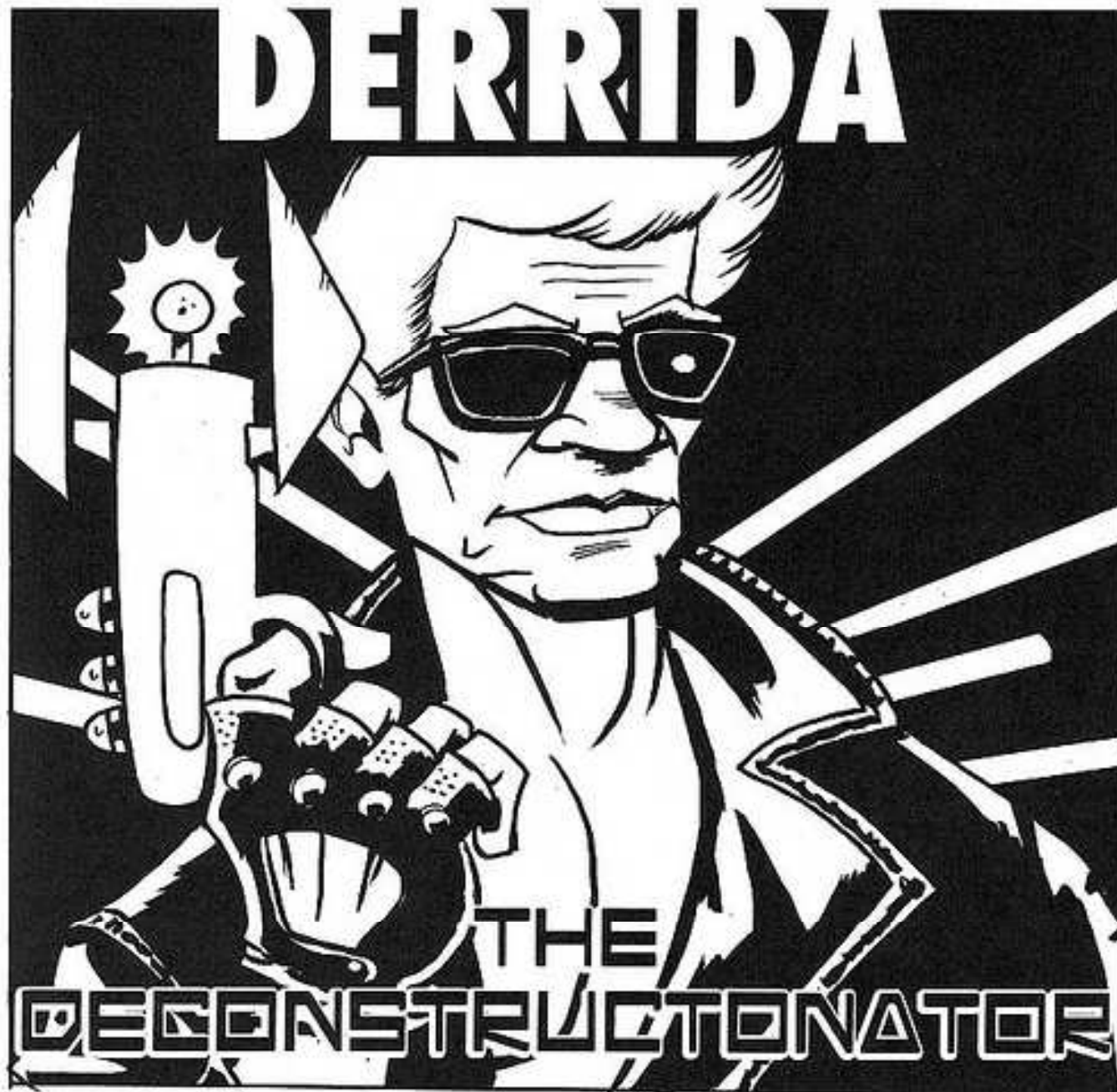
- “*horizonversmelting*: een bemiddeling tussen de positie van de interpreet in het heden en de bepaaldheid van de tekst in het verleden. Dit wel echter *niet* zeggen dat de interpreet zonder meer de gedachtehorizon van een auteur kan reconstrueren, maar dat zij rekening houdt met de *vreemdheid* van de tekst als een tekst uit een ander tijdperk of een andere cultuur die bepaald wordt door andere culturele vooronderstellingen.” (p. 274)

Dialogische hermeneutiek

- Interpretatiekader (p. 275)

Dialogische hermeneutiek

- Samenvatting p. 275!

Derrida

Derrida

*"I, JACQUES DERRIDA,
USED TO BE A
97LB WEAKLING!"*

I'll prove to YOU in just seven days that you too can become a new man!

**USE MY DECONSTRUCTION TECHNIQUES
TO BUILD A NEW BODY, DISTINCT FROM
THE PATRIARCHAL CANON!**

Note: the past is fluid and future results cannot be guaranteed

Derrida

- Versus 'logocentrisme'
- Differentie
- Deconstructie

Differentie

- ‘De belangrijkste conclusie van de vorige paragraaf [§8.5] is niet zozeer dat tekens via talige codes en conventies functioneren, maar dat het verschil tussen tekens logisch voorafgaat aan de identiteit van de afzonderlijke tekens. Dat verschil, zo zage we, maakt de afzonderlijke identiteiten mogelijk.’ (p. 280)

Differentie

- => ‘talige tekens hebben geen standvastige basis’, geen ‘vaste betekeniskern’
- ‘In dit perspectief is betekenis nietmeer afhankelijk van een buitentekstuele instantie (de auteur en zijn gedachtehorizon), maar van de spanning – de relaties en verschillen – tussen woorden in hun momentane, discursieve context (de directe talige context – een boek, hoofdstuk, paragraaf, zin, of een deel van een zin waarin een woord met andere woorden is geplaatst.’ (p. 281)

Differentie

- Semantische onbeslisbaarheid
- Différance (Derrida) : ‘het verschil tussen betekenaars, waarvan betekenis het effect is, en [...] het idee van een eindeloos uitstel van (een definitieve) betekenis in de taal.’
- Betekenis van woorden kan ‘*altijd alleen maar door middel van andere betekenaars [...] worden uitgedrukt en begrepen*’

Differentie

- “De grondgedachte van het deconstructieproject - evenals die van de psychoanalyse - is die van het verschil (la Différance), het niet samenvallen van dingen of mensen met zichzelf, de distantie die het individu voortdurend, om ‘normaal’ te kunnen blijven functioneren, tegenover de werkelijkheid èn tegenover zichzelf moet kunnen bewaren.”

(http://www.dbnl.org/tekst/_bra004199201_01/_bra004199201_01_0024.htm)

Differentie

- “Derrida introduceert zijn differentie-gedachte in de vorm van een neologisme, om als het ware aan de materialiteit van het woord zelf te laten voelen dat het hier gaat om iets onherleidbaars, in geen geval een ‘gegeven’ met een duidelijke, vooraf-bepaalde (in het woordenboek terug te vinden) betekenis. De term Différance valt evenmin samen met zichzelf: hij klinkt als ‘différence’, een bestaand Frans woord dat ‘verschil’ betekent, maar Derrida schrijft hem met een a, waardoor hij een afleiding wordt van het werkwoord ‘différer’, uitstellen. Uitstel - waarvan? Uitstel van alles wat we in de wereld zoeken, wat we van het leven verwachten: uitstel van de betekenis, uitstel van de bevrediging, van de belofte, het inzicht, het geluk, de aankoms

(http://www.dbnl.org/tekst/_bra004199201_01/_bra004199201_01_0024.htm)

Differentie

- Ditzelfde 'uitstel' is ook wat de rijkdom van de levende taal uitmaakt. De betekenis van een woord is niet een aanwijsbaar, stilstaand en oorspronkelijk 'gegeven', maar loopt als een spoor in eindeloze zig-zag beweging doorheen andere betekenissen en mondt nooit ergens uit, tenzij in andere sporen (denk aan het woord 'spel', ook voor Derrida een geliefkoosd thema). Datgene wàt men op het spoor is, het voortvluchtige wild, is altijd en noodzakelijk al verdwenen - het is altijd al élders, en wanneer men het uiteindelijk toch meent te hebben gevangen, is het niet wild meer, maar dood (Men vangt dus altijd wat anders dan men had opgespoord.) Het uitstel is geen voorlopig opschorten, geen kwestie van afwachten of volharden - het uitstel is zèlf het hele proces, het is zèlf datgene waar het om gaat.

(http://www.dbnl.org/tekst/_bra004199201_01/_bra004199201_01_0024.htm)

Deconstructie

- Wat Derrida 'deconstructie' noemt is eigenlijk geen positie, maar precies de anti-positie bij uitstek, de activiteit waardoor alle vaste 'posities' aan het wankelen worden gebracht, echter niet om in complete chaos te vervallen maar om, integendeel, verder te kunnen evolueren. Deconstructie is niet negatief, al houdt ze uiteraard tegenover alle robuuste constructies wel degelijk een negatief element in. Maar destabilizatie is ook vereist om tot vooruitgang te kunnen komen: de dingen moeten eerst losraken van hun grondvesten alvorens vrijuit te kunnen bewegen. Deconstructie is dan ook niet echt een (klaar en onderscheiden) filosofisch concept, niet echt een theorie, maar een praktijk, zoals de psychoanalytische praktijk, of de kinesitherapie, er een is. En als praktijk is ze niet echt een methode, niet echt een geheel van te volgen regels, want de weg waarlangs moet worden gegaan is in elk van de gevallen weer verschillend, en de manieren waarop 'fixaties' kunnen worden losgemaakt zijn even talrijk en verscheiden als de gefixeerde subjecten zelf zijn. De 'methode' is die van het singuliere, de 'wetenschap' die van het accidentele.
(http://www.dbnl.org/tekst/_bra004199201_01/_bra004199201_01_0024.htm)

Deconstructie

- Wat Derrida 'deconstructie' noemt is eigenlijk geen positie, maar precies de anti-positie bij uitstek, de activiteit waardoor alle vaste 'posities' aan het wankelen worden gebracht, echter niet om in complete chaos te vervallen maar om, integendeel, verder te kunnen evolueren. Deconstructie is niet negatief, al houdt ze uiteraard tegenover alle robuuste constructies wel degelijk een negatief element in. Maar destabilizatie is ook vereist om tot vooruitgang te kunnen komen: de dingen moeten eerst losraken van hun grondvesten alvorens vrijuit te kunnen bewegen. Deconstructie is dan ook niet echt een (klaar en onderscheiden) filosofisch concept, niet echt een theorie, maar een praktijk, zoals de psychoanalytische praktijk, of de kinesitherapie, er een is. En als praktijk is ze niet echt een methode, niet echt een geheel van te volgen regels, want de weg waarlangs moet worden gegaan is in elk van de gevallen weer verschillend, en de manieren waarop 'fixaties' kunnen worden losgemaakt zijn even talrijk en verscheiden als de gefixeerde subjecten zelf zijn. De 'methode' is die van het singuliere, de 'wetenschap' die van het accidentele.
(http://www.dbnl.org/tekst/_bra004199201_01/_bra004199201_01_0024.htm)

Derrida

- Jacques Derrida - Deconstruction And The 'Eccentric Circle'
- <http://nl.youtube.com/watch?v=8xyYGFhP>
[DHo](#)

Derrida

- “At our last meeting I promised you some schematic and preliminary reflections on the word "deconstruction". What we discussed were prolegomena to a possible translation of this word into Japanese, one which would at least try to avoid, if possible, a negative determination of its significations or connotations. The question would be therefore what deconstruction is not, or rather ought not to be. I underline these words "possible" and "ought". For if the difficulties of translation can be anticipated (and the question of deconstruction is also through and through the question of translation, and of the language of concepts, of the conceptual corpus of so-called "western" metaphysics), one should not begin by naively believing that the word "deconstruction" corresponds in French to some clear and univocal signification. There is already in "my" language a serious [sombre] problem of translation between what here or there can be envisaged for the word, and the usage itself, the reserves of the word. And it is already clear that even in French, things change from one context to another. More so in the German, English, and especially American contexts, where the same word is already attached to very different connotations, inflections, and emotional or affective values. Their analysis would be interesting and warrants a study of its own.”

Derrida

- I recognize, my dear friend, that in trying to make a word clearer so as to assist its translation, I am only thereby increasing the difficulties: "the impossible task of the translator" (Benjamin). This too is meant by "deconstructs".
- I do not believe that translation is a secondary and derived event in relation to an original language or text. And as "deconstruction" is a word, as I have just said, that is essentially replaceable in a chain of substitution, then that can also be done from one language to another.

Derrida

- The word "deconstruction", like all other words, acquires its value only from its inscription in a chain of possible substitutions, in what is too blithely called a "context". For me, for what I have tried and still try to write, the word has interest only within a certain context, where it replaces and lets itself be determined by such other words as "écriture", "trace", "différance", "supplément", "hymen", "pharmakon", "marge", "entame", "parergon", etc. By definition, the list can never be closed, and I have cited only names, which is inadequate and done only for reasons of economy. In fact I should have cited the sentences and the interlinking of sentences which in their turn determine these names in some of my texts.

Deconstructie

- Derrida, “Letter to a Japanese friend”
(<http://www.hydra.umn.edu/derrida/letter.html>)

Deconstructie in de literatuurpraktijk

- “een tegendraadse vorm van lezen die de mythe van de betekenis kern verwerpt: de mogelijkheid van een eindreferent buiten de tekst ondergraaft en nagaat hoe de toevallige en marginale aspecten van een tekst de schijnbare ‘boodschap’ ondermijnen.’ (p. 286)

Deconstructie in de literatuurpraktijk

Aandachtspunten:

1. 'Het effect van klankverschuivingen, klankassociaties, woordspelingen en andere zaken die strikt met de materialiteit van betekenaars te maken hebben'

< het materiële oppervlak van de taal!

Deconstructie in de literatuurpraktijk

Aandachtspunten:

2. 'marginale aspecten en ogenschijnlijk toevallige details' staan centraal (niet: 'de hoofdpersonages, de verhaallijn of 'het thema')

'de wijze waarop een tekst zijn ogenschijnlijke bedoeling ondermijnt of weerspreekt'

Deconstructie in de literatuurpraktijk

Aandachtspunten:

3. Wijzen op 'expliciete dan wel impliciete tegenstellingen in een tekst die een schijnbare orde aanbrengen'

Deconstructie in de literatuurpraktijk

Samenvatting p. 186!

Conclusie

1. Traditionele hermeneutiek
 - Auteursintentie
 - Literaire tekst + betekenis: een gegeven dat geconstrueerd kan worden
 - E.D. Hirsch

Conclusie

2. Dialogische hermeneutiek

- Een dialoog tussen tekst, context en interpreet
- Betekenis = veranderlijk; bepaald door de vragen die je eraan stelt
- Gadamer

Conclusie

3. Deconstructie

- De tekst is geen gegeven, wel een veranderlijk complex: een verzameling tekens die in hun onderlinge verschil betekenis voortbrengen

Conclusie

Vroeger een 'scholenstrijd' tussen deze drie vormen van interpretatie, nu verzoening